

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน: กรณีศึกษาพื้นที่เทศบาล
ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

Public Participation in Local Development: A Case Study
of Mae Pong Municipality, Doi Saket, Chiangmai Province

วินิจ ผาเจริญ, สถาพร แสงสุโพธิ์, ธรรมพร ตันตรา, สุชาดา สายทิ,
สุริยจารัส เตชะตันมินสกุล, เกริญไกร เจริญผล

Winit Pharcharuen, Sathaporn Saengsupho, Thammaphorn Tantar,
Suchada Saithi, Suriyajaras Techatanminasakul, Kriengkrai Charoenphon
วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
School of Administrative Studies Maejo University
Email: winit.phacharuen@gmail.com

Received April 3, 2020; Revised April 4, 2020; Accepted April 28, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ปัจจัยต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน 3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน 4) ข้อเสนอแนะ กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล จำนวน 5,549 คน โดยสุ่มแบบบังเอิญ ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า จิตสำนึกและรักท้องถิ่น ผลประโยชน์จากการเข้าร่วมการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ส่วนการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ความผูกพันกับผู้นำท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมโดยตรง เช่น การจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนได้เสนอปัญหาความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ว่ามีปัญหอะไร ต้องการให้พัฒนาในส่วนไหน และเป็นเวทีที่ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ดังนั้นควรส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ องค์กรฯ จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นและกระตุ้นให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมมากขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น,ระดับชุมชน

Abstract

The objective of this research paper is to study 1) the level of public participation 2) the factors that influence the participation of the people 3) compare the participation of the people 4) the problems and recommendations The study population consisted of 5,549 people who had the right to select village headmen in the municipality area by random sampling. The sample was 400 persons. The instrument used in the research was a questionnaire for statistical analysis of data such as frequency, percentage, mean, standard deviation, test the hypothesis, t-test and one-way analysis of variance

The results of the research were as following: Public participation in community development is at a high level, when considering the participation of the people, it shows that local spirit and love benefits from participation. Local development was at a high level and communication and relations with local leaders were at a medium level. Direct participation, such as organizing a stage for championships so that people will receive a lot of problems from the needs of the community, what problems they need, where development should be made, and which is a forum where people have rude opinions. Allocate budgets for local development operations and encourage people to focus on greater participation.

Keywords: Public participation, local development, community level

บทนำ

เทศบาลถือเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดและที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีการบริหารแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายในการพัฒนาด้วยตัวของประชาชนเอง ดังนั้น ประชาชนจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของเทศบาลในการสร้างความเจริญมาสู่ท้องถิ่น โดยจะต้องมีการร่วมมือทั้งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน เพราะประชาชนจะรู้ปัญหาและความต้องการรวมถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นดีที่สุด หากประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น จะส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความล่าช้า การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นที่กำหนดไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง (ภาสิรี สังข์แก้ว, 2552)

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นหัวใจหลักของระบอบประชาธิปไตย แรงขับเคลื่อนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองนั้นมีผลเป็นอย่างมากให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองขึ้น และสรรค์สร้างความเป็นอยู่ของประชาชนตามเจตนารมณ์ของตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารท้องถิ่น ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีเจตนารมณ์ชัดเจนในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อันเป็นการต่อเนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนที่มีการบัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้หลายมาตรา โดยให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552) โดยมีการบัญญัติสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตรา 253 ได้กล่าวไว้ว่า “การดำเนินงานของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย” รวมถึงมาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ วรรค 4 ได้กล่าวได้ว่า “สิทธิของบุคคลและชุมชนที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย” แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก

ประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการผลักดันให้กลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการกิจการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย และการกระจายอำนาจสู่ประชาชนอย่างแท้จริง การปกครองท้องถิ่นที่เป็น "ประชาธิปไตย" และที่ประชาชนมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ เพื่อให้การกิจการบริหารงานนโยบายของปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ก็ต้องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เริ่มจากการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนา การวางแผนการพัฒนา การปฏิบัติการตามแผนการพัฒนา การติดตามผลการพัฒนา และการตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นยิ่งขึ้น (กรมการปกครอง, 2543)

หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเดิมตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีหมู่บ้านอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 10 หมู่บ้าน ถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความมุ่งมั่นในหลักความเป็นประชาธิปไตยเป็นสำคัญ กล่าวคือ เทศบาลตำบลแม่โป่งได้กำหนดให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่างๆ ในพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนตลอดถึงการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาเดือดร้อน ความต้องการของประชาชนนั้นคือ การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล โดยเทศบาลตำบลแม่โป่งจัดทำเวทีประชาคม เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นต่อส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและเสนอโครงการ/กิจกรรม ที่ต้องการแก้ไขและบรรเทาความเดือดร้อน และสนองต่อความต้องการนำมาบรรจุเข้าสู่แผนพัฒนาเทศบาลตำบล ประกอบกับระเบียบได้กำหนดผู้บริหารท้องถิ่นต้องคัดเลือกผู้แทนภาคประชาคมท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน เป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปด้วยความรอบคอบและผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น (เทศบาลตำบลแม่โป่ง, 2563)

ด้วยสาเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน: กรณีศึกษาเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” โดยทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชนมีอยู่ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาพิจารณาว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด และปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วม พร้อมทั้งเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชนโดยแยกตามหมู่บ้านต่างๆ รวมถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมี

4 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2563)

ส่วนร่วมของประชาชน เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และจะเป็นประโยชน์นำไปปรับปรุงและพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน: กรณีศึกษาเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน: กรณีศึกษาเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน: กรณีศึกษาเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน: กรณีศึกษาเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเน้นการสำรวจเพื่อใช้วิธีการอธิบายข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน: กรณีศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมแนวคิดและข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ วิจัย เอกสารเผยแพร่ โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและทำการบันทึกข้อมูลที่ต้องการไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบในการศึกษา ออกแบบและกำหนดวิธีวิจัยภาคสนามและอธิบายผลการศึกษาวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 5,549 คน (งานทะเบียนราษฎรเทศบาลตำบลแม่โป่ง, 2562)

ด้านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 ราย ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตามสูตรของ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, p. 125) จากประชากรทั้งหมด 5,549 คน โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) แล้วทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย เป็นระยะเวลา 12 เดือนระหว่างเดือนมกราคม 2562 – มกราคม พ.ศ. 2563 จนได้ข้อมูลครบถ้วน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัย ตำแหน่ง/บทบาทในชุมชน เป็นคำถามชนิดปลายปิด

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน โดยมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 5 ขั้นตอน 1) การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยใช้แบบลิเคิร์ทสเกล (Likert scale) เป็นการให้สเกลคำตอบ 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เกณฑ์แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จากพื้นที่ 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก, หมู่ 2 บ้านป่าไผ่, หมู่ 3 บ้านห้วยบอน, หมู่ 4 บ้านแม่โป่งหลวง, หมู่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง, หมู่ 6 บ้านห้วยอ่าง, หมู่ 7 บ้านต้นผึ้ง, หมู่ 8 บ้านแม่ฮ้องไคร้, หมู่ 9 บ้านป่าไม้แดง, หมู่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง ตามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ฉบับ และในการเก็บข้อมูลสามารถเก็บได้ครบทั้ง 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ดังนี้ 1. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และบันทึกคะแนนแต่ละข้อลงในแบบลงรหัส (coding form) จากนั้นวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างใช้ค่าความถี่ และร้อยละ 2) การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน ใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แล้วแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูล 3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวโดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชนใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ 5) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน ใช้การบรรยายวิเคราะห์สรุปเนื้อหา และแจกแจงความถี่จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน: กรณีศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 อายุ 50-59 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 สถานภาพสมรสจำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รายได้ 6,001 – 10,000 บาท จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยในเทศบาลตำบล 15 ปีขึ้นไป จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 90.5 ตำแหน่ง/บทบาทในชุมชนเป็นคณะกรรมการชุมชน จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 78.3

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน

6 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2563)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์ประเมิน
1. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการ	3.82	0.68	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ	3.61	0.71	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน	4.39	0.70	มากที่สุด
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.60	0.51	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	3.38	0.72	ปานกลาง
รวม	3.62	0.73	มาก

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า F-test ในการวิเคราะห์ความแตกต่างการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน

N = 400

การมีส่วนร่วม	หมู่บ้าน										F	S
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.		
ภาพรวมการมีส่วนร่วม	4.12 0.82	3.95 0.75	3.88 0.82	3.82 0.48	3.78 0.57	3.90 0.54	3.72 0.73	3.70 0.64	3.61 0.58	3.50 0.69	7.80	0.000*
การเสนอปัญหาและความต้องการ	4.03 0.62	3.67 0.64	3.46 0.54	3.31 0.71	3.57 0.71	3.14 0.45	3.70 0.62	3.68 0.49	3.68 0.77	3.39 0.85	7.94	0.000*
การวางแผนและดำเนินการ	3.85 0.63	3.35 0.88	3.28 0.71	3.09 0.77	3.23 0.99	3.03 0.62	3.65 0.66	3.40 0.54	3.43 0.80	3.58 0.91	6.90	0.000*
การลงทุนและปฏิบัติงาน	3.78 0.70	3.38 0.90	3.39 0.78	3.24 0.77	3.40 0.91	2.93 0.57	3.62 0.66	3.44 0.61	3.63 0.77	3.64 0.77	5.57	0.000*
การรับผลประโยชน์	3.85 0.63	3.03 0.62	3.28 0.71	3.60 0.75	3.23 0.99	3.35 0.88	3.10 0.77	3.40 0.54	3.65 0.66	3.65 0.81	5.06	0.000*
การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	3.91 0.45	3.00 0.49	3.40 0.67	3.56 0.62	3.42 0.80	3.70 0.82	3.00 0.49	3.33 0.69	3.63 0.49	3.60 3.73	7.81	0.000*

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน

ปัจจัยต่อการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์ประเมิน
ความผูกพันกับผู้นำท้องถิ่น	3.49	0.59	มาก
มีจิตสำนึกและรักท้องถิ่น	3.52	0.69	มาก
ผลประโยชน์จากการเข้าร่วมการพัฒนาท้องถิ่น	3.47	0.67	มาก
การส่งเสริมสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์ หน่วยงานภาครัฐ	3.42	0.80	ปานกลาง
รวม	3.56	0.40	มาก

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน พบว่า ประชาชนไม่เห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ผู้นำไม่ยอมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง โครงการต่างๆ ไม่ได้มาจากการนำเสนอและคัดเลือกจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน เทศบาลและผู้นำไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการพัฒนาในโครงการต่างๆ ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมโดยตรง เช่น การจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนได้เสนอปัญหาความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงว่ามีปัญหาอะไร ต้องการให้พัฒนาในส่วนไหน และเป็นเวทีที่ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ดังนั้น ควรส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์ จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นและกระตุ้นให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายข้อที่ค้นพบจากการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาธิป เสี้ยวทอง (2553) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสในภาพรวมพบว่า ในภาพรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเทศบาลตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูลเพื่อค้นหาปัญหาในการพัฒนาหมู่บ้าน จัดเวทีประชาคมเพื่อเสนอความคิดเห็นที่หลากหลาย เสนอปัญหาและวิธีการปัญหาเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกและความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้วยที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าปัจจุบันการบริหารราชการแผ่นดินเน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สามารถรับรู้ รับทราบความต้องการ ปัญหาและวิธีแก้ไขปัญหาให้เกิดการพัฒนารากหญ้าอย่างแท้จริงและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้น ส่วนใหญ่จึงแต่งตั้งให้มีตัวแทนของชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดที่จะนำมาใช้สำหรับการจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาโดยตรง ฯลฯ

1) การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาธิป เสี้ยวทอง (2553) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสในภาพรวมพบว่าในภาพรวมพบว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสายยันต์ ภิรมย์กิจ (2547) พบว่าประชาชนมีความ

8 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2563)

คิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทเทศบาลในการสร้างการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูลเพื่อค้นหาปัญหาในการพัฒนาหมู่บ้าน จัดให้มีเวทีประชาคมเพื่อเสนอความคิดเห็นที่หลากหลาย เสนอปัญหาและวิธีแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือก/ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าปัจจุบันการบริหารราชการแผ่นดินเน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สามารถรับรู้ รับทราบความต้องการ ปัญหา และวิธีแก้ไขปัญหา ให้เกิดการพัฒนารากหญ้าอย่างแท้จริงและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น นั่นเอง ดังนั้น ส่วนใหญ่จึงแต่งตั้งให้มีตัวแทนชาวบ้านเข้ามาร่วมในการเสนอข้อคิดที่จะนำมาใช้สำหรับจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาณรงค์ เชื้อบัวเย็น (2552) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา 3 องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านสังคม ชุมชนท้องถิ่นพบว่า ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ในระดับสูง เพราะชาวบ้านต้องการมีสังคม มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น พบปะพูดคุยกัน และร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมท้องถิ่น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพลกฤต แสงอาวุธ (2563) ศึกษาเรื่องความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศีร์ษะภูมิ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการรับเรื่องร้องเรียนทุกข์จากประชาชนหรือในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นก่อน เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ได้แก่เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา และการดูแลสุขภาพปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชน เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาธิปไตย เสี่ยวทอง (2553) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวัลย์ วรวงศ์ (2550) พบว่าเทศบาลตำบลเมืองสรวงมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอแผนงาน โครงการด้านส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาเรียนรู้ และรับข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อจะพัฒนาท้องถิ่นที่จะได้รับตรงจากความต้องการของชุมชนที่มาจากข้อเสนอ ข้อคิดของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวางแผนในการพัฒนาต่างๆ ย่อมส่งผลดีโดยตรงต่อท้องถิ่น

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของจิราวัลย์ วรวงศ์ (2550) พบว่าเทศบาลตำบลเมืองสรวงมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา วีระยางกูร (2554) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยอักรินทร์ อังสุวรรณค์วัฒนา (2562) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยพัฒนา พิพาคำ (2558) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย และไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิราวัลย์ วรวงศ์ (2550) พบว่าเทศบาลตำบลเมืองสรวงมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ มีจิตสำนึกและรักท้องถิ่นและ การส่งเสริมสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์หน่วยงานภาครัฐ ผลประโยชน์จากการเข้าร่วมการพัฒนาท้องถิ่น และส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ำสุด คือ ความผูกพันกับผู้นำท้องถิ่น สอดคล้องกับสิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีที่พบว่า ปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับอบต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจมีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนมีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทนชุมชนมีความสามัคคีและมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาธิป เสี่ยวทอง พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน มี 9 ปัจจัยคือ (1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนและแรงจูงใจ (2) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (3) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะ 2 ส่วนคือ ส่วนที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และส่วนที่เกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัยต่อยอดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เทศบาลตำบลควรส่งเสริม สนับสนุน หนุนแรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ความเป็นพลเมืองของประชาชนต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการ การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเชิงต่อยอดการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกในพื้นที่ โดยมีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อนำมาและจัดทำเป็นผลสรุปร่วมกัน เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชนให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงมากยิ่งขึ้น

10 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2563)

2. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชนนั้น ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อจะได้คำตอบว่ามี ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้นำหรือแกนนำชุมชน มีบทบาทสำคัญต่อการผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น แรงจูงใจหรือจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง : Reference

- กรมการปกครอง. (2543). *ข้อมูลสภาพตำบลประจำปี 2543*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย
- จิราวัลย์ วรวงศ์. (2550). *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล เมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ภาสกริ์ สังข์แก้ว. (2552). การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการสร้างความสุขของชุมชน. *วารสารการพัฒนาท้องถิ่น*, 4(1), 68-81.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). *พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550*. กรุงเทพมหานคร: เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์.
- ธนาธิปไตย เสียวทอง. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอดงบัง จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). นครพนม: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรีญา วีระยางกูร. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี*. (การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัฒนา พิศาคำ. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 6(2), 151-162.
- พระมหาณรงค์ เชื้อบัวเย็น. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). คณะรัฐประศาสนศาสตร์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พลกฤต แสงอาวุธ. (2563). *ความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีรัตนคคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 3(1), 1-10.
- ภาสกริ์ สังข์แก้ว. (2552). การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการสร้างความสุขของชุมชน. *วารสารการพัฒนาท้องถิ่น*, 4(1), 68-81.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). คณะรัฐศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อักรินทร์ อังกูรวงศ์วัฒนา. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร. วารสารนิเทศศาสตร์และสังคมท้องถิ่น,
3(2), 53-66.

